

نقش حسن نیت و اخلاق در قراردادهای تجاری بین المللی و اجرای آنها از منظر قانون مدنی

سیف الله عثمان حسن الخورانی^۱، دکتر سیامک جعفرزاده^{۲*}، دکتر رضا نیکخواه سرنقی^۲
 ۱. دانشجوی دکتری فقه و حقوق اسلامی، دانشکده ادبیات، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.
 ۲. گروه فقه و حقوق اسلامی، دانشکده ادبیات، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.
 (تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۷/۲۳، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۹/۲۹)

چکیده

زمینه: اصل حسن نیت و رعایت اخلاق در قراردادهای تجاری بین المللی، جوهر و روح قرارداد است که باید در هر مرحله حاکم باشد، این اصل نیز مانند سایر اصول کلی حقوق که در نتیجه توسعه سریع دولتها و جوامع به عنوان نیاز و توجه به آنها پدیدار شده است، منبع پربراری برای ظهور قواعد حقوقی است. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش حسن نیت و اخلاق در قراردادهای تجاری بین المللی و تحلیل آن از منظر قانون مدنی در کشور عراق شکل گرفت.

نتیجه گیری: اصل حسن نیت یک اصل حاکم بر اجرای قراردادها است و مادامی که صراحتاً تصریح نشده باشد تعهداتی را برای طرف قرارداد در پی دارد. قراردادهای تجاری بین المللی به عنوان مهمترین ابزار مبادلات تجاری بین المللی محسوب می شوند، زیرا این قراردادها پرکاربردترین ابزار قانونی در زمینه معاملات بین المللی هستند. اصل حسن نیت در قراردادهای تجاری بین المللی به این معناست که هر یک از دو طرف متعاقد، منافع دیگری را در نظر بگیرند. و یکی از اصول کلی حقوقی است که توسط ملل متمدن به رسمیت شناخته شده است و با توسعه و گسترش این اصل به عنوان جزء لاینفک نظام های حقوقی پذیرفته شده است.

کلیدواژگان: اصل حسن نیت، انصاف، سوء استفاده از حق، اظهار خلاف واقع، قرارداد تجاری بین المللی

سر آغاز

اصل حسن نیت^۱ در قراردادهای تجاری بین المللی^۲، جوهر و روح قرارداد است که باید در هر مرحله حاکم باشد، زیرا به جدی ترین و بلند مرتبه ترین هدف قانون، یعنی جلوگیری از آسیب رساندن شخص به دیگران، دست می یابد. این اصل نیز مانند سایر اصول کلی حقوق که در نتیجه توسعه سریع دولتها و جوامع به عنوان نیاز و توجه به آنها پدیدار شده است، منبع پربراری برای ظهور قواعد اخلاقی^۳ و حقوقی است. به همین دلیل است که بند دوم ماده (۲/۱۵۰) قانون عراق به آن تصریح کرده است: «قرارداد^۴ باید مطابق با آنچه در آن وجود دارد و به نحوی مطابق با آنچه که با حسن نیت لازم است اجرا شود...» (۱). بسیاری از قوانین وضعی، اصل حسن نیت را در قراردادهای تجارت بین المللی پیش بینی کرده اند و هرگونه فعل یا ترک فعل را که با حسن نیت و الزامات آن مغایر باشد منع کرده اند، اگرچه برخی قوانین تعریف حقوقی خاصی را تعیین نکرده اند، اما تعریف و تفصیل آن را به فقه و حقوق واگذار کرده اند.

اصل حسن نیت یکی از اصولی است که هیچ کس نمی تواند اهمیت و ضرورت آن را به ویژه در زمینه قراردادهای تجاری بین المللی انکار کند. بنابراین حسن نیت بیانگر حفظ اعتماد و صداقت در تعاملات است و آن مستلزم امانت، اخلاص و صداقت در قراردادهای تجاری بین المللی است. به دلیل اهمیت این موضوع در این تحقیق تلاش شده تا به نقش حسن نیت و اخلاق در قراردادهای تجاری بین المللی و اجرای آنها پرداخته شود.

بحث

مفهوم حسن نیت

حسن نیت از دو واژه ی حسن و نیت ترکیب یافته است که در لغت حسن به معنای «نیکو شدن، خوب شدن، زیبا شدن و خوبی، نیکویی، زیبایی» (۲) « نیت به «معنای قصد، عزم، آهنگ» (۲) آمده است که در حالت ترکیبی می توان آن را به داشتن قصد، عزم، آهنگ نیکو، خوب و زیبا معنی کرد.

دکتر سیامک جعفرزاده و همکاران: نقش حسن نیت و اخلاق در قراردادهای تجاری بین المللی و اجرای آنها از منظر قانون مدنی

محسوب می‌شوند، زیرا این قراردادها پرکاربردترین ابزار قانونی در زمینه معاملات بین المللی هستند (۹).

تجارت بین المللی عبارت است از مبادله کالا و خدمات بین کشورها و همچنین بین شرکتها و افراد در سطح بین المللی (۱۰). همچنین تجارت بین المللی را اینچنین می‌توان تعریف کرد که آن معاملات تجاری بین المللی به سه شکل خود که شامل انتقال کالا، افراد و سرمایه است، بین افراد مقیم در واحدهای مختلف سیاسی یا بین دولتها و سازمانهای اقتصادی^۱ می‌باشد (۱۱). تجارت بین الملل به عنوان فرایند مبادله تجاری که بین دولت و سایر کشورهای جهان انجام می‌شود، شناخته می‌شود و این فرایند مبادله، شامل کالاهای مادی، خدمات، پول و سرمایه‌های عمومی است (۱۲). این فرایند مبادله تجاری کالا، خدمات و سایر عناصر مختلف تولید بین چندین کشور با هدف دستیابی به منافع متقابل می‌باشد و از این جهت که از مرزهای یک کشور به چندین کشور فراتر می‌رود، و فرقی ندارد به اینکه در مجاورت کشور باشد یا نباشد، با تجارت داخلی متفاوت است (۱۳). تجارت بین المللی مجموعه‌ای از قوانین است که در روابط تجاری اعمال می‌شود و این قوانین که در روابط تجاری اعمال می‌شود شامل مجموعه‌ای از قوانین مربوط به فروش بین المللی منقول، اعتبارات بانکی، بیمه، حمل و نقل، مالکیت صنعتی، قراردادهای انتقال فناوری، سرمایه‌گذاری و شرکت‌های چند ملیتی است. یا تجارت بین المللی یک توافقنامه بین دو شخص است که یکی از آنها مقیم و دیگری غیر مقیم است، یعنی قراردادهایی که شامل عنصر خارجی است. گزارش دبیرکل سازمان ملل متحد در سال ۱۹۷۵ میلادی بیان کرد که تجارت بین المللی مجموعه‌ای از قوانین است که در روابط تجاری مربوط به حقوق خصوصی که بین دو یا چند کشور صورت می‌گیرد، اعمال می‌شود (۱۴).

تجارت بین المللی به عنوان مجموعه‌ای از قوانین تعریف می‌شود که برای تنظیم شیوه‌های مبادله بین المللی محصولات با اتکا به مناطق تجاری و گمرکی استفاده می‌شود (۱۵). تجارت بین المللی یکی از مهمترین عناصر موفقیت و شکوفایی اقتصاد برای همه کشورهای جهان است، زیرا اهمیت آن در نقش آن نمایان می‌شود که از هر کشوری به دلیل ناتوانی در تأمین نیازهای جوامع خود با اتکا به منابع محلی خود، از مزایای ارائه شده توسط سایر کشورها پشتیبانی می‌کند. همچنین می‌توان از این منابع به نحو مطلوبی با هدف صادرات آنها به کشورهای جهان استفاده کرد. تجارت بین المللی به دلیل نقش آن در پیوند دادن کشورها به یکدیگر و از طریق تجارت بین المللی، وسیله‌ای برای تقویت روابط بین الملل است که کشورها در ایجاد سیستم‌های اقتصادی قوی مشارکت می‌کنند این خدمات بر اساس اصل تخصصی که محصولات را با نازلترین قیمت ارائه می‌دهد، به ارائه خدمات و کالاهای زیادی کمک می‌کند و با ارائه بسیاری از محصولات که منجر به تنوع گزینه‌ها برای افراد جهت مصرف یا سرمایه‌گذاری می‌شود، به افزایش سطح رفاه در جامعه کمک می‌کند

برخی از حقوقدانان در تعریف حسن نیت گفته اند: کسی که اقدام به عمل حقوقی (مانند عقد یا ایقاع) یا عمل مادی که منشأ اثر یا آثار حقوقی است، می‌کند و به صحت عمل خود اعتقاد دارد این اعتقاد او حسن نیت است (۳). اگر در حین انجام دادن در صحت آن شک موضوعی یا حکمی وجود داشته باشد و به هر حال عامل در حین عمل در وضعی باشد که آن وضع قادر به ایجاد سوء ظن نوعی (نه شخصی) گردد، حسن نیت در این موارد وجود نخواهد داشت. مثلاً کسی که ساعت طلا را به ثمن بخش می‌خرد، نمی‌تواند مدعی داشتن حسن نیت گردد (۳) گفتمنی است اگر مراد از این عبارت این باشد که حسن نیت یعنی، جهل به حکم یا موضوع و سوء نیت، در مقابل آن چرا که جهل در مقابل علم است؛ باید گفت بعید است قانونگذاران از اصل حسن نیت چنین معنایی را اراده کرده باشند؛ چه این که منطقی نیست قانونگذار معیار عینی و غیرقابل تفسیر علم و جهل را رها کند و خود را سرگرم ابهامات نظری حسن نیت نماید. مضافاً ممکن است از این تعبیر، ارجح بودن جهل نسبت به علم استنباط شود (۴). به عقیده بسیاری از صاحب نظران حقوق، حسن نیت مقوله‌ای ذهنی، کیفی و مبهم بوده؛ لذا تعریف آن امری بسیار دشوار است (۵).

کاربرد حسن نیت در آثار حقوقی فضای مجازی

به دلیل غیر حضوری بودن مبادلات مشتری با مشتری، بنگاه با بنگاه، مشتری با مشتری، دولت با دولت، دولت با مردم، دولت با بنگاه، دولت با کارمند در فضای مجازی؛ توجه به شاخص های اخلاقی و رعایت حسن نیت، باعث افزایش حس اعتماد^۵، انعطاف پذیری^۶، سرعت کارها، و کاهش فساد اداری^۷ و تجاری در آثار حقوقی فضای مذکور می‌شود (۶).

مفهوم قرارداد تجارت بین المللی

قرارداد تجاری بین المللی یک توافق نامه است. این قرارداد دارای دو طرف است، خواه این دو شخص حقیقی یا حقوقی باشند، مشروط بر اینکه یکی از آنها در قلمرو یک کشور سکونت داشته باشد و دیگری در آن کشور اقامت نداشته باشد و در کشور دیگری مقیم باشد، در این صورت، این قرارداد مشمول مفاد مبادله و انتقال خارجی است که منظور از آن اعتبارات بانکی، سپس قرارداد تجارت و فروش بین المللی است (۷).

می‌توان آن را اینگونه تعریف کرد: بیعی است که در آن اموال منقول یا پولی که برای حمل و نقل بین دو یا چند کشور تهیه می‌شود، این امر شامل قراردادهای حمل و نقل بین المللی نیز می‌شود، زیرا بین المللی بودن آنها در صورتی است که حمل و نقل از مرزهای یک کشور به کشور دیگر عبور کند. تجارت بین المللی به معنای تبادل کالا و خدمات بین کشورهای دارای آن کالا و خدمات با کشورهایی که فاقد آن هستند، می‌باشد. و فرقی نمی‌کند که این تبادل، توسط خود کشور انجام شود و یا توسط شهروندان حقیقی^۸ یا حقوقی آن (۸). قراردادهای تجاری بین المللی به عنوان مهمترین ابزار مبادلات تجاری بین المللی

شرکت های تجاری و اخلاق

اخلاق در کل به معنای خوبی است و در ادبیات پژوهش اشاره به علوم اخلاقی دارد که یکی از موضوعات فلسفی می باشد (۱۶). امروزه بیش از پیش به پدیده اخلاق گرایی^{۱۰} در شرکت های بزرگ تجاری توجه می شود. در اصل، قانون مدونی برای الزام شرکت های بزرگ به رفتار اخلاقی وجود ندارد و این خود شرکت ها هستند که سعی می کنند برخی اقدامات و رفتارها را که به نظر آنها جنبه اخلاقی دارد، در دستور کار خود قرار دهند. این مطلب به مشغول شدن ذمه شرکت تجاری بر مبنای مسئولیت مدنی^{۱۱} یا اجتماعی درباره مسائلی خاص مربوط است. این مسائل خاص، اغلب به حوزه های مربوط است که دولت ها نیز در سیاست های کلان خود به آن می پردازند از جمله مسائلی که برای شرکت های تجاری دغدغه محسوب می شود عبارتند از: ۱- محیط زیست و تعهدات شرکت مبنی بر توجه به آن ۲. حقوق کار و الزامات حقوق بشری ۳. پیشگیری از فساد در بدنه شرکت (۱۷).

محدوده اصل حسن نیت در قراردادهای تجاری بین‌المللی و اجرای آنها

محدوده حسن نیت در قرارداد تجاری:

قانون مدنی^{۱۲} عراق بند دوم از ماده (۱۵۰) مقرر می‌دارد: (قرارداد باید بر اساس مفاد آن و به نحوی که با تعهدات آن مطابقت داشته باشد با حسن نیت اجرا شود) این ماده با قانون الجزایر بند اول از ماده (۱۰۷) مطابقت دارد: (عقد باید مطابق آنچه در آن آمده و با حسن نیت اجرا شود) بنابراین قوانین عراق و الجزایر بر رعایت حسن نیت در اجرای قرارداد تاکید کرده‌اند (۱۸). اکثر قوانین مدنی متأثر از موضع قانونگذار فرانسوی است که او نیز متن صریحی مبنی بر تعیین اصل حسن نیت در انعقاد قرارداد ارائه نکرده و تنها در مرحله اجرا ذکر آن را کوتاه کرده است. با همه اینها همانطور که دکتر شیرزاد عزیز سلیمان گفته است: لازم نیست اصول حقوقی در متون و قواعد حقوقی گنجانده شود، ممکن است یک اصل وجود داشته باشد و صریحاً بیان نشده باشد، یعنی عدم وجود متن صریح در مورد رعایت حسن نیت در انعقاد قراردادها، راه تحقیق و بررسی وجود آن را بر ما مسدود نمی‌کند (۱۹). با مراجعه به حقوق و قضای فرانسه، این مسأله ثابت می‌شود که حسن نیت در انعقاد قراردادها یک اصل کلی است که دامنه کاربرد آن علی‌رغم عدم وجود نص صریح در حقوق فرانسه که آن را تعریف کند، مرحله مذاکره و انعقاد را شامل می‌شود (۱۹).

اکثر حقوقدانان کشورهای عربی از آنچه قضا و حقوق در فرانسه به آن متقاعد شده‌اند، پیروی کرده‌اند، بنابراین به این ضرورت نیز رفته‌اند که بگویند اصل حسن نیت وضع شده توسط قانونگذار در مرحله اجرای قرارداد فقط به این مرحله محدود نمی‌شود، بلکه شامل مرحله قبل از انعقاد قرارداد نیز می‌شود. دکتر محفوظ لشعب می‌گوید: اصل حسن نیت نباید فقط در مرحله اجرای قرارداد خلاصه شود، بلکه باید قبل از آن نیز مورد توجه قرار گیرد. یعنی در مرحله تنظیم شروط قرارداد، این امر با

تدوین شروط در یک صورت بندی فنی روشن که حاکی از حسن نیت نویسنده باشد، به دور از تفسیر و قابل تحلیل منطقی محقق می‌شود (۲۰).

دامنه و نقش حسن نیت شامل دو مرحله است: مرحله مذاکرات قرارداد و مرحله انعقاد قرارداد:

۱) مرحله مذاکرات قرارداد: شکی نیست که تناسب عملکرد بین طرفین قرارداد و حصول منفعت مورد نظر از قرارداد موجب تحقق عدالت قراردادی بین طرفین آن می‌شود، اما مرحله انعقاد و اجرای قرارداد مقدم بر آن بنا شود. و آن مرحله قبل از انعقاد قرارداد از طریق مذاکره بین طرفین قرارداد است. این مذاکرات باید با اصل حسن نیت مشخص شده و توسط اکثر نظام‌های حقوقی پذیرفته شود. قانون مدنی فرانسه در اصلاحیه خود ماده (۱۱۰۴) و لازم الاجرا در ۲۰۱۶/۱/۱۰، ضرورت حسن نیت را در مرحله مذاکرات قراردادی پذیرفته است و آن را جزء نظام عمومی برای ثبات معاملات قرار داده است تا به عدالت قراردادی دست یابد و دادگاه پاریس در رأی خود در تاریخ ۱۹۹۲/۵/۲۳ آن را تعریف کرده است. مذاکرات قراردادی توافقی است که به موجب آن طرفین آن موظفند در مورد شرایط قراردادی که در آینده منعقد می‌شود، با حسن نیت مذاکره کنند یا به مذاکره ادامه دهند (۲۱). منظور از حسن نیت در مذاکره قرارداد، به معنای عادی آن نیست، که طرف قرارداد را ملزم به اجرای قرارداد بر اساس آنچه در آن آمده است، به نحوی که با آنچه مستلزم حسن نیت است، بکند. بلکه منظور اصل حسن نیت در مرحله قبل از قرارداد است که بر مذاکره کننده در قرارداد تعهد مثبت به صداقت و امانت را از طریق گفتگوها، بحث‌ها و جلسات نسبت به مذاکره کننده دیگری که مایل به عقد قرارداد با او است، تحمیل می‌کند. بنابراین حسن نیت ایجاب می‌کند که مذاکرات عرصه تعامل با امانت، صداقت و اعتماد باشد تا به منفعتی که با انعقاد قرارداد در نظر گرفته شده است، برسد (۲۲).

۲) مرحله انعقاد قرارداد: علیرغم اهمیت این اصل، مفهوم خاصی ندارد، اما می‌توان آن را تعامل به صداقت^{۱۳}، شرافت و امانت با دیگران دانست، به گونه‌ای که اعمال حق در چارچوب هدف سودمند و عادلانه‌ای باشد که برای آن ایجاد شده است. و طرفین قرارداد متعهد هستند، تا این عمل بدون توجیه مشروع به ضرر دیگران منجر نشود، بلکه هر صاحب حقی با صداقت به حشش برسد (۲۳).

قانون مدنی فرانسه پس از اصلاح به صراحت نقش حسن نیت را در انعقاد قرارداد بیان کرده است، چنانکه در ماده (۱۱۰۴) اصل حسن نیت از مرحله مذاکره تا اجرای آن تصریح شده است. این روند توسط قانون لبنان اتخاذ شد، زیرا ماده (۲۲۱) آن تصریح می‌کند که قراردادها باید با حسن نیت درک و اجرا شوند و علیرغم عدم وجود نص صریح در مورد اصل حسن نیت در انعقاد قرارداد، روند در فرانسه مدت‌هاست بر این بوده که این اصل را اعمال می‌کند پس محدود کردن متن در اجرا به دلایل رسمی و تشریفاتی بوده است. همانطور که محدود کردن حسن نیت به مرحله اجرای قرارداد به معنای عدم توجه به آن در مرحله

تأسیس آن نیست، زیرا شرط ضمنی تلقی می‌شود. پس قرارداد یک بدنه واحد را تشکیل می‌دهد و مستلزم برخورد با حسن نیت از اولین مراحل تأسیس آن است (۲۴).

اصل حسن نیت در اجرای قراردادهای تجاری:

اکثر قوانین مدنی، از جمله قانون مدنی عراق، نقش حسن نیت را به اجرای تعهدات ناشی از قراردادهای محدود کرده‌اند، زیرا ماده (۲/۱۵) قانون مدنی عراق مقرر می‌دارد که (قرارداد باید مطابق با آنچه در آن است و به نحوی که با حسن نیت لازم است، اجرا شود.

اگرچه قانونگذار عراقی در اجرای تعهدات قراردادی به اصل حسن نیت اشاره می‌کند، اما به آن محدود نمی‌شود، بلکه اجرای تعهدات را از هر منبعی که باشد نیز شامل می‌شود. وجوب انفاق از قانون سرچشمه می‌گیرد، اما باید با حسن نیت اجرا شود تا در خرج کردن کوتاهی نکند و در صدد هتک حرمت کسانی که بر او خرج می‌کنند یا او را خوار و ذلیل می‌کنند، نباشد (۲۵). بعضی از حقوقدانان به اصل حسن نیت پرداخته، و معنای کلی آن را در نظر گرفته‌اند (نیت عاری از عذر، فریب یا قرارداد بد است. پس نیت صادقانه، صریح و نیک است که با سوء نیت، تقلب یا میل به آسیب رساندن به دیگران مخالفت می‌کند و مفهومی گسترده است که بیانگر هر احساس صادقانه و درستکاری وجدان است (۲۶).

برخی دیگر بر این باورند که اصل حسن نیت در چارچوب اجرای تعهد، این است که به موقعیتهایی که بین شما و طرف مقابل به وجود آمده احترام بگذارید و آن را مطابق با آن اجرا کنید و برخی حقوقدانان در عراق اینچنین تعریف کرده‌اند (اینکه هر یک از طرفین به طور داوطلبانه و اختیاری آنچه را که تعهد کرده است اجرا کند و اجرا به ترتیبی که در قرارداد مقرر شده یا طبق عرف یا اعتماد متقابل بین افراد لازم است، انجام شود (۲۷).

پس اصل حسن نیت در اجرای تعهد بدین معناست که بدهکار در هنگام عقد قرارداد به نحوی به تعهد خود عمل کند که با نیت طرفین مطابقت داشته باشد و از سود مورد نظر طلبکار در هنگام انعقاد قرارداد غافل نگردد و یا بدون توجیه آن را پرهزینه‌تر نکند (۲۵).

حسن نیت در اجرای قراردادهای تجاری اثر دارد و منظور از تأثیر حسن نیت در اجرای قرارداد، جریمه ناشی از وجود حسن نیت یا سوء نیت از طرف شخص است، یعنی جریمه تعهد به حسن نیت یا تخلف از آن و می‌توان گفت که قانونگذار^{۱۴} نقض حسن نیت را نقض نظم عمومی می‌داند (۲۸). زیرا جامعه به هیچ فردی اجازه نمی‌دهد که عمداً به دیگران ضرر برساند و این قاعده بر اساس ضرورت همزیستی اجتماعی و حفظ اعتماد مشروع است، زیرا زمانی که هر گونه تخلف از آن، امری است که مستلزم اعمال مجازات‌های شدید قانونی است، برای شخص متخلف به حد عقوبت و جریمه می‌رسد. به دلیل اینکه غالباً تخلف از آن، اثری جز قراردادن فعل مخل به عنوان خطا ندارد که در صورت احراز سایر شروط مسئولیت، مستلزم جبران آن باشد. به حدی که این خطا به حد یک خطای فاحشی نرسد که ملحق به خطای عمدی تلقی شود و از آنجا که حسن نیت به طور کلی حالتی سلبی در فرد است و هر فردی باید به آن متصف شود، پس متصف شدن به آن، شرط نفی خطا

و عدم احراز مسئولیت^{۱۵} است، لذا در اینجا دلیل خوبی بر این می‌یابیم که در مورد احراز یا عدم احراز حسن نیت، اختلاف به وجود آمده است. از جمله آثار و پیامدهایی که قانون بر اصل حسن نیت مترتب کرده است:

۱) در صورتی که بدهکار با سوء نیت به تعهد خود عمل نکند، همانطور که در مسئولیت قراردادی مکلف است در صورت ارتکاب تقلب یا اشتباه فاحش، خسارت غیرمترقبه در زمان عقد را جبران کند. زیرا مسئولیت در این صورت مسئولیت تقصیری خواهد بود و اجرای تعهد قراردادی با حسن نیت موجب تحقق عدالت قراردادی می‌شود و اجرای تعهد قراردادی با حسن نیت موجب تحقق عدالت قراردادی می‌شود زیرا این امکان برای هر یک از طرفین وجود دارد که از منفعت جریمه قرارداد خود به طور عادلانه و متناسب با اجرای قرارداد، آنچه را که می‌خواست به دست آورد (۲۹).

۲) قاضی می‌تواند در صورتی که مدیون حسن نیت داشته باشد و تنفیذ او تمام نشده باشد و به طلبکار ضرر جدی نرسیده باشد، به مدیون مهلت قضایی یا مدت اجرا به نام (نظریه معسر) را اعطا کند. پس اگر قاضی مهلت قضایی ندهد و یا مهلت آن به پایان رسیده باشد، باید فوراً پرداخت شود ولی دادگاه می‌تواند هنگام ضرورت، در صورتی که هیچ حکمی در قانون مانع از رجوع به مدیون نباشد و طلبکار از این امر ضرر جدی نبیند، برای مدت مقتضی در صورتی که حال مدیون آن را اقتضا کند، او را ملاحظه کند و به وی مهلت دهد.

نتیجه‌گیری

اصل حسن نیت در قراردادهای تجاری بین المللی به این معناست که هر یک از دو طرف متعاقد، منافع دیگری را در نظر بگیرند. طرف قرارداد و شخص زمانی حسن نیت دارند که منافع مشروع طرف مقابل را در قراردادهای تجاری در قرارداد یا در تصرف مراعات کنند. حسن نیت در قراردادهای و تصرفات مستلزم تعهد به درستی، بی‌غرزی، همکاری، مصلحت، راهنمایی، انصاف و احترام به اعتماد مشروع است. اصل حسن نیت بخش حیاتی هر نظام حقوقی اعم از حقوق بین‌الملل و داخلی را تشکیل می‌دهد و یک اصل حاکم بر اجرای قراردادها است و مادامی که صراحتاً تصریح نشده باشد، تعهداتی را برای طرف قرارداد در پی دارد. اصل حسن نیت با دو معیار تعریف می‌شود معیار شخصی و معیار نوعی. برای آشکار ساختن نیت طرف قرارداد یعنی عنصر معنوی خطای عمدی، به معیار شخصی توسل می‌شود. بنابراین در صورت وقوع خطای عمدی، طرف قرارداد بد نیت محسوب می‌شود. با توجه به این معیار برای دانستن حقیقت نیت طرف قرارداد، به شخص و شرایط خاص متعاقد مراجعه می‌شود و اما در مورد سوء نیت مبتنی بر سهل‌انگاری و عدم احتیاط با معیار نوعی تعیین و سنجیده می‌شود و به شرایط شخصی طرف قرارداد مراجعه نمی‌شود، بلکه رفتار او بر اساس معمول و بر اساس رفتار فرد معمولی سنجیده می‌شود.

اصل حسن نیت در قرارداد تجارت بین‌المللی یکی از اصول کلی حقوقی است که توسط ملل متمدن به رسمیت شناخته شده است و با توسعه و گسترش این اصل به عنوان جزء لاینفک نظام‌های حقوقی پذیرفته شده

3. Ethical rules	قواعد اخلاقی
4. Contract	قرارداد
5. The trust	اعتماد
6. Flexibility	انعطاف پذیری
7. Corruption	فساد اداری
8. Real citizens	شهروندان حقیقی
9. Economic organizations	سازمانهای اقتصادی
10. Ethics	اخلاق گرایی
11. Civil liability	مسئولیت مدنی
12. Civil law	قانون مدنی
13. Honesty	صداقت
14. The legislator	قانونگذار
15. Liability	احراز مسولیت

است و انکار وجود این اصل چه در قوانین داخلی و چه در حقوق بین الملل، مشکل است. بنابراین به طور کلی اصل حسن نیت یکی از اصولی است که هیچ کس منکر اهمیت و ضرورت آن به ویژه در زمینه قراردادهای تجاری نیست. پس حسن نیت بیانگر حفظ اعتماد و صداقت در معاملات و قراردادهای تجاری بین المللی است.

ملاحظه‌های اخلاقی

در این پژوهش مروری با معرفی منابع مورد استفاده، اصل اخلاق امانت داری علمی رعایت و حق معنوی مولفین آثار محترم شمرده شده است.

واژه نامه

1. Good will حسن نیت
2. International trade agreement قرارداد تجاری بین المللی

References

1. Mosavi F, Mosavi M, Vakili Moghadam Golami M. (2012). The Principles of Interpretation of Contract (A Comparative study). Private Law; 1(1): 183-213. (In Persian).
2. Amid H. (2000). Persian dictionary. 2nd ed. Iran/Tehran: Amirkabir Publication. (In Persian).
3. Jafari Langerudi MJ. (2000). Civil law course (law of obligations). 2nd ed. Iran/Tehran: Ganje Danesh Publication. (In Persian).
4. Eskimi R, Niazi Shahraki R. (2007). The concept of the principle of good faith and fair behavior. Witness Legal Quarterly; 10(3). (In Persian).
5. Ebrahimi Y. (2009). Comparative study of the concept and effects of good faith in concluding, interpreting and executing contracts. International Legal Journal; 26: 41-64. (In Persian).
6. Mehrpour H, Madani Bajestani M, Hajbarkalali SS. (2019). Ethical good faith in the legal works of cyberspace. Ethics in Science and Technology; 14: 53-59. (In Persian).
7. Mohammad Ahmad I. (2012). International trade. 1st ed. Sudan: Sudan Publication. (In Arabic).
8. Khayat A. (2011). The reality and prospects of the legal regulation of international contracts. Moroccan Journal of Legal Studies and Advice; 1.(۴)
9. Dayab M. (2010). International trade in the age of globalization. 1st ed. Lebanon: Dar al-Manhal. (In Arabic).
10. Alasareh R. (2000). foreign trade. 1st ed. Jordan: Dar Al Masirah for Publishing and Distribution. (In Arabic).
11. Alsus N. (2008). foreign trade. 1st ed. Jordan: The book of the Arab assembly. (In Arabic).
12. Hamdi A. (2000). International trade economics. 3rd ed. Arab British Academy for Higher Education. (In Arabic).
13. Vaughan L. (2003). The Iraq crisis: What Now? ICLG; 52: 859-871.
14. Aribi M. (2018). The effects of international trade liberalization policies on achieving sustainable food security in developing countries. (In Arabic).
15. Mirzaei AA, Moradi A, Saberian A. (2021). Ethics and excuse in contract execution in Iranian civil & commercial law. International Journal of Ethics & Society. 3(1): 1-8.
16. Alizadeh R, Gholami H, Jahed MA. (2019). Business ethics as a paradigm of banking crime prevention. Ethics in Science and Technology; 14: 32-36. (In Persian).
17. Bin Ayoub H. (2013). The principle of good faith in contracts. [M.A thesis]. Tehran: Law and Political Sciences, Tehran University. (In Persian).
18. Aziz Soleiman S. (2015). Good faith in concluding contracts. 1st ed. Jordam: Dar Aldejle Publication. (In Arabic).
19. Leshab M. (2007). Economic law studies. 4th ed. Morocco: Al-Jazeera University Press. (In Arabic).
20. Abu Zeid M. (1995). Negotiations in the form of a contract. 2nd ed. Cairo: Dar Al-Nahda Al-Arabiya. (In Arabic).
21. Abdullatif A. (2004). Good faith and its impact on behavior in Islamic jurisprudence and civil law. 1st ed. Egypt: Iskandaryeh University Publication. (In Arabic).
22. Alooji M. (2008). Civil responsibility. 1st ed. Beirut: Al-Halabi's Human Rights Publication. (In Arabic).
23. Mohammad Dib A. (2006). Commonalities of defects of satisfaction. Beirut: Zain human rights publications. (In Arabic).
24. Al Hakim A. (2012). Civil law and commitment provisions. 2nd ed. Iraq/Bagdad: Alsanhuri Publication. (In Arabic).
25. Al-Fazl M. (1991). A theory of obligations in civil law. 1st ed. Cairo: Masadir Alailtizam. (In Arabic).
26. Ali Al-Zonnon H. (2007). Commitment theory. 1st ed. Cairo: Masadir Alailtizam. (In Arabic).
27. Bahjat Badavi H. (1943). Principles of obligations. 1st ed. Egypt/Cairo: Noori Publication. (In Arabic).
28. Sanhoori A. (2015). Al-Wajeez in the explanation of civil law. 1st ed. Beirut: House of Revival Arab Heritage. (In Arabic).